

| | |
|---------------------------|--|
| สารนิพนธ์เรื่อง | ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบรวมกิจการในการประกอบธุรกิจ |
| นักศึกษา | นางสาวปิ่นอนงค์ พิษมงคล |
| อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ | ดร.ชาญวิทย์ สุวรรณบุญย์ |
| หลักสูตร | นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ |
| คณะ | นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม |
| พ.ศ. | 2559 |

บทคัดย่อ

กฎหมายหลักของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการควบรวมกิจการ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 บัญญัติถึงเฉพาะการควบรวมกิจการที่นิติบุคคลตั้งแต่สองนิติบุคคลขึ้นไปมาควบรวมกิจการกันแล้วเกิดเป็นนิติบุคคลใหม่ โดยที่นิติบุคคลเดิมที่เข้ามาควบกันนั้นต่างต้องเข้าสู่การเลิกกิจการไปเพียงรูปแบบเดียว (Amalgamation) ในขณะที่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นการควบรวมกิจการในประเทศไทยยังมีการควบรวมกิจการกันโดยที่นิติบุคคลหนึ่งโอนกิจการทั้งหมดของตนให้แก่อีกนิติบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นผู้รับโอนกิจการนั้น ซึ่งภายหลังผู้โอนกิจการก็จะสิ้นสภาพทางกฎหมายไป (Merger) ซึ่งโดยสภาพการควบรวมกิจการและการโอนกิจการทั้งหมดให้แก่กันนั้น ต่างมีสาระสำคัญคือตัวสินทรัพย์ หนี้สิน สิทธิ หน้าที่ต่างๆ ที่จะถูกโอนไปยังอีกนิติบุคคลหนึ่งเหมือนกัน แตกต่างกันเพียงว่าหลังการควบรวมกิจการจะมีการตั้งนิติบุคคลใหม่หรือไม่เท่านั้น ซึ่งปัญหาจากการควบรวมกิจการในรูปแบบที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับไว้นั้น บรรดาทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบจะยังคงโอนไปยังผู้รับโอนกิจการโดยอัตโนมัติอย่างการควบรวมกิจการแบบ Amalgamation ที่มีบทบัญญัติรองรับหรือไม่

โดยเฉพาะการประกอบกิจการบางประเภทกฎหมายได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าจะเริ่มดำเนินธุรกิจได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจจากหน่วยงานรัฐเท่านั้น จึงอาจเกิดปัญหาว่าการรับโอนใบอนุญาตต่างๆ จากการควบรวมกิจการโดยวิธีการที่ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรองรับไว้บริษัทผู้รับโอนกิจการจะได้รับโอนใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจต่างๆ ตามมาหรือไม่ เพราะแม้แต่การควบรวมกิจการในรูปแบบ Amalgamation ที่มีกฎหมายบัญญัติรองรับ กลับพบว่าในส่วนของใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจต่างๆ กลับไม่ได้โอนมายังนิติบุคคลที่เกิดขึ้นใหม่โดยอัตโนมัติเนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนั้น แต่ละพระราชบัญญัติต่างมีข้อกำหนดและวิธีเกี่ยวกับการดำเนินการในกรณีของการควบรวมกิจการไว้แตกต่างกัน บ้างก็ให้ถือว่าการควบรวมกิจการมีผลเป็นการเลิกใบอนุญาตนั้น

บ้างก็ให้สามารถโอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจได้ ในขณะที่เดิวก่อนก็พบว่ากฎหมายบางฉบับมิได้กำหนดถึงวิธีการดำเนินการเกี่ยวแก่ใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเมื่อมีการควบรวมกิจการแต่อย่างใด ทำให้บางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ใบอนุญาตไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน บางหน่วยงานถือเหตุแห่งการควบรวมกิจการกันนั้นเป็นเพียงการเปลี่ยนชื่อผู้ได้รับใบอนุญาต ในขณะที่บางหน่วยงานถือเหตุแห่งการควบรวมกิจการเป็นการยกเลิกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนั้นทันทีก่อให้เกิดปัญหาต่อนิติบุคคลที่เกิดขึ้นใหม่เนื่องจากไม่สามารถประกอบกิจการได้อย่างต่อเนื่อง

ปัญหาอีกประการที่ให้ความสำคัญคือผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการควบรวมกิจการ จะเห็นได้ว่าหากการควบรวมกิจการไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดย่อมไม่ใช่การกระทำที่เสียหายต่อตลาดและผู้บริโภค แต่กลับจะส่งผลดีในการก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต รวมถึงเป็นการลดต้นทุนทำให้สามารถแข่งขันในตลาด และทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการบริโภคสินค้า แต่หากการควบรวมกิจการกลับก่อให้เกิดการผูกขาดขึ้นรัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาควบคุมดูแลการควบรวมกิจการเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจมิให้กระทำการโดยมิชอบอันจะทำให้เกิดการผูกขาดขึ้นในตลาดซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค ซึ่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการผูกขาดและสร้างความเป็นธรรมในการค้าเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์ แต่เนื่องจากกฎหมายการแข่งขันทางการค้านี้ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการควบคุมการควบรวมกิจการไว้อย่างชัดเจนจึงทำให้ผู้ประกอบธุรกิจมีแนวโน้มที่จะควบรวมกิจการเพื่อนำไปสู่การจำกัดการแข่งขันในตลาดและอำนาจผูกขาดทางการค้าในที่สุด และเมื่อพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าจะต้องใช้พิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการไว้เป็นแนวทาง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิกฎเกณฑ์ในการพิจารณาที่ชัดเจนให้ถือปฏิบัติ

จากการศึกษาจึงเห็นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการควบรวมกิจการให้ครอบคลุมถึงการควบรวมกิจการแบบการโอนกิจการทั้งหมดให้แก่กัน และเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาการโอนใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเนื่องจากการควบรวมกิจการให้มีการพิจารณาเป็นการล่วงหน้าจากหน่วยงานที่กำกับดูแลการประกอบธุรกิจที่ให้อนุญาตธุรกิจนั้นๆ ประกอบกับเมื่อพบว่ามาตรการทางกฎหมายยังไม่มี ความชัดเจนในการควบคุมการควบรวมกิจการจึงควรมีการกำหนดมาตรการให้ชัดเจนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการควบรวมกิจการที่จะทำให้เกิดการผูกขาด หรือการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น